

بسمه تعالی

رئیس محترم دانشگاه اراک _ ارومیه _ اصفهان _ الزهرا (س) _ ایلام _ بوعلی سینا _ بیرجند _ بین المللی امام خمینی (ره) _ پیام نور _ تبریز _ تربیت مدرس _ تربیت معلم تهران _ تربیت معلم تهریز _ تربیت معلم سبزوار تهران _ جامع علمی - کاربردی _ خلیج فارس _ رازی _ زابل _ زنجان _ سمنان _ سیستان و بلوچستان _ صنعتی شاهرود _ شهرکرد _ شهید باهنر کرمان _ شهید بهشتی _ شهید چمران اهواز _ شیراز _ صنعتی اصفهان _ صنعتی امیرکبیر _ صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی _ صنعتی سهند تبریز _ صنعتی شریف _ صنعتی شیراز _ علامه طباطبایی _ علم و صنعت ایران _ علوم پایه دامغان _ علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان _ فردوسی مشهد _ قم _ کاشان _ کردستان _ گیلان _ لرستان _ مازندران _ محقق اردبیلی _ ولیعصر (عج) _ رفسنجان _ هرمزگان _ هنر _ هنر اصفهان _ هنر اسلامی تبریز _ یاسوج _ یزد _ آزاد اسلامی _ دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی غیر انتفاعی _ دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به دستگاههای اجرایی _ مجتمع آموزش عالی تفرش _ مجتمع آموزش عالی جندی شاپور _ مجتمع آموزش عالی ملایر

با اهدای سلام و درود

به پیوست آیین نامه دکتری (Ph.D) که در جلسه مورخ ۸۴/۱/۲۷ شورای عالی برنامه ریزی به تصویب رسیده است، برای اجرا ابلاغ می شود .
در این خصوص توضیح نکاتی چند ضروری است ،

۱) تنوع بخشی به روشهای احراز صلاحیت علمی برای ورود به دوره دکتری ، موضوع بند ج ماده ۳ ، با این هدف انجام شده است که دانشگاههای مجری دوره امکان شناخت بیشتر و دقیق تر قابلیت های علمی و پژوهشی داوطلبان را داشته باشند و از این طریق بر کیفیت ورودی های دوره دکتری بیافزایند .

۲) با توجه به اهمیت زبان خارجی به عنوان ابزار دسترسی به دانش جهانی احراز توانایی داوطلبان در این خصوص شرط لازم برای پذیرش دوره دکتری محسوب می شود . با اینحال شیوه مورد عمل دانشگاه باید از انعطاف پذیری و ظرفیتی برخوردار باشد که مانع ورود استعدادها به دوره نشود .

۳) به منظور بهره گیری مطلوبتر از توانمندیهای پذیرفته شدگان پیشنهاد می شود تعیین زمینه های پژوهشی آن عده از اعضای هیأت علمی که مایل به پذیرش دانشجوی دکتری هستند، پیش از تعیین ظرفیت و اعلام پذیرش دانشجو انجام شود . تا داوطلبان با توجه به علائق خود و با آگاهی کامل به انتخاب زمینه تحقیقاتی و استاد راهنما بپردازند. با این اقدام این امکان فراهم خواهد شد که دانشجو هر چه سریعتر پژوهش خود را شروع کند و حداکثر انرژی و توان خود را در انجام این مهم به کار گیرد .

بسمه تعالی

نکته حائز اهمیت در این خصوص ، توجه دانشگاه‌های مجری دوره دکتری به تطابق هر چه بیشتر علائق پژوهشی دانشجویان با زمینه های پژوهشی تعیین شده است که این همخوانی با معرفی انتشارات استادان راهنما در زمینه مورد نظر می تواند به بهترین وجه تحقق یابد .

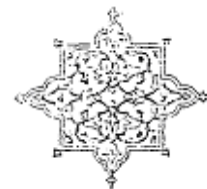
۴) مشارکت بیش از يك استاد راهنما در مرحله تدوین رساله با توجه به تحولات روز افزون علوم ، بخصوص در حوزه های میان رشته ای ، مورد تأکید است . همچنین بر استفاده از مشاوران برجسته ، چه از بین اعضای هیات علمی دانشگاهها ومراکز تحقیقاتی و چه از بین متخصصان وصاحب نظران بخش صنعت و دیگر بخشهای اقتصادی و اجتماعی در گروه هدایت کننده رساله تاکید می شود .

۵) تعیین واحد های درسی دوره دکتری بین ۱۲ تا ۱۸ واحد درسی با هدف بهینه سازی استفاده از ظرفیت های دوره و مبتنی بر این واقعیت صورت گرفته است که :

اولاً : با ارتقاء سطح دوره های کارشناسی ارشد ، عملاً اساسی ترین درسهای دوره تحصیلی در يك رشته یا گرایش مشخص که می تواند به عنوان پایه ومبنای ادامه تحصیل در دوره دکتری قرار گیرد ، در آن دوره تدریس می شود و به این لحاظ داوطلب ورود به دوره دکتری از اطلاعات ودانش پایه لازم برخوردار است :

ثانیاً : نیاز های آموزشی دانشجویان دوره دکتری با توجه به تحصیلات پایه و زمینه پژوهشی دوره با نظر استاد راهنما تعیین می شود . به این لحاظ تفاوت تعداد و نوع درسهای انتخابی يك دانشجو نسبت به دیگر دانشجویان موجه می نماید . بر این اساس کاهش واحد های درسی دوره نه به مفهوم کاستن از اهمیت آموزش بلکه به مفهوم بهینه سازی برنامه درسی دوره دکتری است .

۶) در خصوص دروس جبرانی بسنده کردن به حداقل ممکن توصیه می شود . این توصیه مبتنی بر این واقعیت است که دانشجویان دکتری با آموزشهایی که در دوره کارشناسی ارشد دیده اند ، به سطحی از دانش و تجربه

رسیده اند که می توانند شخصاً و با استفاده از امکانات فراگیر موجود، نظیر کتب مرجع، مجلات علمی و پایگاههای اطلاعاتی و اینترنت، کمبود دانش نظری خود را در دروس جبرانی مرتفع سازند.

۷) محاسبه میانگین صرفاً با توجه به نمره های قابل قبول دانشجویی صورت می گیرد. به این ترتیب در صورتی که دانشجویی دو نمره ردی و قبولی در یک درس داشته باشد، در عین حال که نمره ردی در کارنامه دانشجویی باقی می ماند، در احتساب میانگین کل صرفاً آخرین نمره _ به عنوان شاخص نهایی وضعیت دانشجویی در آن درس _ مبنای محاسبه قرار خواهد گرفت.

۸) تعیین هر چه سریعتر زمینه موضوعی رساله دانشجویی دوره دکتری و آشنائی با منابع و مراجع مربوط با هدف فراهم ساختن زمان بیشتر تمرکز دانشجویی بر موضوع پژوهش و عمق بخشیدن به آن صورت گرفته است. از این حیث افزایش بهره وری دوره های دکتری با کوتاهتر شدن زمان شروع دوره و آغاز کار پژوهشی دانشجویی ملازمه خواهد داشت.

۹) ارزیابی جامع به مفهوم ارزیابی قابلیت های آموزشی و پژوهشی دانشجویی برای استمرار فعالیت پژوهشی باز تعریفی از آزمون جامع دوره دکتری است. این باز تعریف بر اساس تجربیات ناشی از برگزاری آزمونهای جامع دوره دکتری و با هدف تنوع بخشی به آزمون جامع و تحول کیفی در روش، زمان و محتوای آن، هدفمند کردن ارزیابی، صرفه جویی در وقت، انرژی و امکانات دانشگاه و دانشجویان، ارزیابی قابلیت پژوهشی دانشجویی، ارتقای کیفیت دوره و ارزیابی جهت دار دروسهای دوره با محوریت موضوع رساله است. بر این اساس ارزیابی جامع می تواند همزمان با بررسی موضوع رساله دانشجویی انجام شود و یا به گونه ای دیگر ارزیابی طرح پیشنهادی رساله دانشجویی خود به عنوان ارزیابی جامع در نظر گرفته شود.

۱۰) آثار تحول و تغییر در مقررات دوره دکتری باید در ارتقای کیفیت وجود نوآوری در رساله های دانشجویان بروز و ظهور یابد. در غیر اینصورت می توان گفت که تحول در مقررات آموزشی به اصلی ترین هدف خود دست نیافته است. تأکید بر انتشار مقاله، ثبت اختراع و تولید دانش فی توسط دانشجویان دکتری نیز از باب اطمینان

یافتن از وجود نو آوریهای پژوهشی و تضمینی بر نوآوری در رساله های دوره های دکتری است. با توجه به این وجه از مسأله، با توجه به استعداد، قابلیت و ظرفیت دانشجویان دکتری می تواند امکان مشارکت آنها را در ارتقاء جایگاه علمی کشور در منطقه و جهان فراهم سازد.

۱۱) برای ارزیابی هر چه دقیقتر کیفیت رساله بر بهره گیری از اعضای هیات علمی دیگر دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی و صاحب نظران برون دانشگاهی به عنوان عضو هیات داوران رساله های دانشجویی تاکید می شود.

۱۲) تشخیص هیات داوران مبنی بر قبول رساله در هر درجه از درجات سه گانه به مفهوم نفی اصلاحات احتمالی لازم در رساله نخواهد بود، بلکه اعلام قبولی مشروط رساله به این مفهوم است که رساله پس از انجام اصلاحات مورد نظر هیات داوران نیاز به دفاع مجدد ندارد.

۱۳) در مواردی که به رغم تلاش و کوشش علمی و پژوهشی دانشجوی در پیشبرد طرح پژوهشی، دفاع از رساله بهر دلیل در مدت مجاز تحصیل امکان پذیر نباشد، لازم است جهت گیری کلی کمیسیون موارد خاص به مساعدت به دانشجو برای ادامه فعالیت تا نیل به نتیجه نهایی معطوف باشد. این جهت گیری به مفهوم استفاده از تمامی سرمایه گذاری های مادی و معنوی و ظرفیت های انسانی و جلوگیری از اتلاف منابع فردی و اجتماعی است. رعایت این قاعده در جریان اعمال ماده ۱۱ آئین نامه نیز توصیه می شود.

۱۴) در یک جمع بندی کلی می توان از توجه به سیاست عدم تمرکز با هدف پر رنگ کردن نقش گروههای آموزشی و پژوهشی در تصمیم گیری، تعداد کاهش واحد های آموزشی در جهت تقویت فراگیری دانشجویان با استفاده از امکانات محیطی و تقویت پژوهش، تناسب تعداد و نوع واحد های آموزشی با نیازهای پژوهشی دانشجو و ارتقاء کیفی رساله ها، برجستگی بیشتر نقش استاد راهنما در هدایت دانشجو، استفاده از استادان راهنمای

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشترک ، بهره گیری از صاحب نظران برون دانشگاهی ، افزایش میزان تولیدات علمی و کوتاه کردن و بهینه سازی دوره تحصیل به عنوان اساسی ترین محورهای تحوی آئین نامه جدید دوره دکتری یاد کرد . البته این تحول بخصوص هنگامی منشاء آثار خواهد بود که اولاً : پذیرش دانشجوی دکتری بر اساس زمینه های پژوهشی اعلام شده قبلی صورت گیرد . ثانیاً : ارزیابی جامع به عنوان ارزیابی کلی توانمندی آموزشی و پژوهشی دانشجو و نه لزوماً به عنوان آزمون مجدد دروس گذرانده دانشجو مورد توجه قرار گیرد . و ثالثاً : از اعضای هیات علمی دیگر دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی و صاحب نظران برون دانشگاهی به عنوان عضو هیات داوران و استاد مشاور استفاده شود .

با آرزوی توفیق الهی
دکتر جعفر توفیقی

آیین نامه دوره دکتری (Ph.D)

مقدمه :

به منظور تعیین ضوابط کلی دوره دکتری (Ph.D) در نظام آموزش عالی کشور و با توجه به سیاست وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری در تفویض اختیار به دانشگاهها و مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی ، « آیین نامه دوره دکتری (Ph.D) » طبق مواد ذیل تدوین می شود .

ماده ۱ _ برای رعایت اختصار ، واژه های زیر در این آیین نامه ها به کار می رود :

وزارت : منظور وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری است .

دوره دکتری : منظور دوره دکتری (Ph.D) است .

مؤسسه : منظور هر یک از دانشگاهها و مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی کشور است که مطابق مقررات وزارت مجازند دوره دکتری را برگزار کنند .

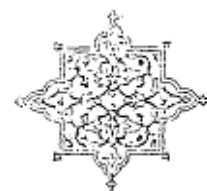
گروه : منظور کوچکترین واحد سازمانی آموزشی یا پژوهشی مؤسسه است .

آیین نامه : منظور آیین نامه دوره دکتری است .

ماده ۲ _ دوره دکتری بالاترین دوره تحصیلات آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می انجامد و رسالت آن تربیت افرادی است که با نوآوری در زمینه های مختلف علوم و فناوری در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش مؤثر باشند .

ماده ۳ _ ضوابط ورود داوطلبان به دوره دکتری به شرح زیر است :

الف - داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی

ب _ داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد یا دکتری حرفه ای که حسب مورد به تایید وزارت یا وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی رسیده باشد .

ج _ احراز صلاحیت علمی برای ورود به رشته مورد نظر

د - احراز توانایی در زبان خارجی

تبصره ۱ _ نحوه احراز صلاحیت علمی و توانایی داوطلبان در زبان خارجی بر اساس دستور العملی است که به تصویب شورای مؤسسه رسیده باشد .

تبصره ۲ _ شورای هدایت استعداد های درخشان وزارت میتواند برای پذیرش داوطلبان مشمول تعریف « استعداد درخشان » در دوره دکتری ، ضوابط ویژه ای را تصویب کند .

تبصره ۳ _ داوطلب پس از دریافت پذیرش از مؤسسه و نامنویسی در دوره دکتری ، دانشجوی دوره دکتری نامیده می شود .

ماده ۴ _ مسؤولیت راهنمایی دانشجو از نخستین نیمسال تحصیلی بر عهده « استاد راهنما » است که به درخواست دانشجو از میان اعضای هیات علمی با مرتبه استادیاری و بالاتر و با موافقت عضو هیات علمی و تایید گروه ذی ربط تعیین می شود .

تبصره ۱ _ در صورت نیاز ، به پیشنهاد استاد راهنما و تایید گروه ، مسؤولیت راهنمایی رساله دانشجو را بیش از یک استاد راهنما ، به طور مشترک ، عهده دار می شوند .

تبصره ۲ _ در صورت نیاز ، به تشخیص استاد راهنما ، یک یا چند تن از اعضای هیات علمی یا سایر متخصصان به عنوان « استاد مشاور » رساله دانشجو تعیین می شوند .

ماده ۵ _ مجموع واحدهای دوره دکتری ۳۶ واحد است که ۱۲ تا ۱۸ واحد آن واحدهای درسی و ۱۸ تا ۲۴ واحد آن مربوط به رساله است که در برنامه درسی مصوب هر رشته تعیین می شود .

بسمه تعالی

تبصره ۱ _ واحد های درسی به منظور تسلط بر مفاهیم نوین هر رشته و تقویت توان علمی دانشجو برای اجرای فعالیتهای پژوهشی دوره ، با نظر استاد راهنما و بر اساس برنامه درسی مصوب هر رشته انتخاب می شود .

تبصره ۲ _ حد اقل نمره قبولی در هر درس ، ۱۴ از ۲۰ و میانگین قابل قبول نمره های دانشجو در همه دروسها ۱۶ از ۲۰ است . این میانگین بر اساس نمره های دروسهای گذرانده شده محاسبه می شود و در صورتی که مقدار آن کمتر از ۱۶ باشد ، دانشجو مجاز است با نظر استاد راهنما حداکثر در یک نیمسال تحصیلی دروسهایی را علاوه بر سقف واحدهای درسی برای جبران میانگین کل بگذراند .

تبصره ۳ _ در شرایط خاص و در صورت نیاز ، به پیشنهاد استاد راهنما و تایید گروه ذی زبط ، دانشجو موظف است تعدادی از دروس کارشناسی ارشد را به عنوان « دروسهای جبرانی » بگذراند . گذراندن این دروس اجباری است اما نمره آنها در تعیین میانگین کل محاسبه نمی شود .

ماده ۶ _ دانشجو موظف است تا پایان نیمسال اول تحصیلی موضوع رساله خود را با هماهنگی استاد راهنما تعیین و فعالیت پژوهشی خود را آغاز کند .

تبصره _ چگونگی ارزیابی قابلیت های آموزشی و پژوهشی دانشجو برای استمرار فعالیت های پژوهشی (ارزیابی جامع) و نحوه تصویب موضوع رساله دانشجو مطابق دستور العملی است که به تصویب شورای مؤسسه رسیده باشد . مؤسسه موظف است که ترتیبی اتخاذ کند که موضوع رساله دانشجو حداکثر تا پایان نیمسال سوم تحصیلی دانشجو به تصویب نهایی برسد .

ماده ۷ _ دانشجو پس از تدوین رساله و تایید استاد راهنما و به شرط کفایت دستاوردهای علمی رساله (اعم از : انتشار مقاله در مجلات و همایش های معتبر علمی ، ثبت اختراع ، تولید دانش فنی ، آثار بدیع هنری و امثال آن) ، موظف است در حضور هیات داوران از رساله خود دفاع کند .

تبصره _ ترکیب و وظایف هیات داوران ، چگونگی دفاع از رساله و احراز کفایت دستاوردهای علمی رساله تابع دستور العملی است که به تصویب شورای مؤسسه رسیده باشد .

بسمه تعالی

ماده ۸ _ ارزیابی رساله بر اساس کیفیت علمی پژوهش انجام شده ، میزان نوآوری ، چگونگی دفاع از یافته های پژوهشی ونحوه نگارش رساله انجام می شود ونتیجه آن به یکی از دو صورت زیر تعیین می شود :

الف _ قبول (با درجه عالی ، بسیار خوب ، خوب)

ب _ غیر قابل قبول .

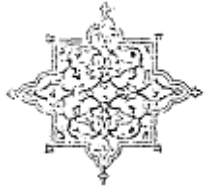
تبصره _ چنانچه رساله دانشجو « غیر قابل قبول » ارزیابی شود ، بنا به تشخیص هیات داوران ، دانشجو مجاز است طی حداکثر شش ماه ، به شرط اینکه از حداکثر مدت مجاز تحصیل بیشتر نشود ، اصلاحات لازم را در رساله به عمل آورد و صرفاً برای یک بار دیگر از آن دفاع کند .

ماده ۹ _ دانشجو پس از گذراندن واحد های درسی وکسب درجه « قبول » از رساله خود ، دانش آموخته دوره دکتری شناخته می شود و به دریافت درجه دکتری نایل می گردد .

ماده ۱۰ _ مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری چهار سال است ودر صورت ضرورت به پیشنهاد استاد راهنما وتایید گروه ذی ربط ، حداکثر تا دو نیمسال تحصیلی به این مدت افزوده می شود .
تبصره _ در صورتی که دانشجو بنا به علی خارج از اختیار خود و یا بروز مشکلات غیر قابل پیش بینی ، در مدت مجاز موفق به اتمام تحصیل نشود به پیشنهاد استاد راهنمای دانشجو ، کمیسیون بررسی موارد خاص مؤسسه با حضور استاد راهنما ، وضعیت دانشجو را بررسی و متناسب با کمیت وکیفیت فعالیتهای دانشجو ، در مورد مدت ونحوه ادامه تحصیل یا اخراج او تصمیم گیری قطعی خواهد شد .

ماده ۱۱ _ در موارد زیر دانشجو از ادامه تحصیل در دوره دکتری محروم می شود:

الف _ میانگین کل نمره های درسهایی که دانشجو گذرانده است (با رعایت تبصره ۲ ماده ۵) کمتر از ۱۶ شود.

بسمه تعالی

ب_ صلاحیت علمی دانشجو برای استمرار فعالیت پژوهشی پس از دو بار ارزیابی (با رعایت تبصره ماده ۶) احراز نشود .
ج _ رساله دانشجو (با رعایت تبصره ماده ۸) ، « غیر قابل قبول» ارزیابی شود.
د _ مدت مجاز تحصیل دانشجو (با رعایت تبصره ماده ۱۰) به پایان برسد .

تبصره : در صورت محروم شدن یا انصراف دانشجو از ادامه تحصیل در دوره دکتری ، موسسه مجاز است با رعایت ضوابط و مقررات مربوط ، صرفاً گواهینامه ای را بر اساس کارنامه تحصیلی دانشجو صادر کند و در اختیار وی قرار دهد.

ماده ۱۲_ این آیین نامه در برگزیده اصول کلی و ضوابط اصلی دوره دکتری است و مؤسسه مؤظف است دستورالعملهای اجرایی آنرا تدوین و پس از تصویب در شورای مؤسسه اجرا کند .
تبصره : تفسیر مواد این آیین نامه بر عهده وزارت است و در صورت بروز ابهام در مفاد آن نظر وزارت مورد استناد خواهد بود.

ماده ۱۳_ وزارت و مؤسسه به تناسب وظایف خود ، دستورالعملهای نظارت بر اجرای دوره دکتری را تنظیم و بر نحوه اجرای این آیین نامه و دستورالعملهای اجرایی آن نظارت می کنند .

ماده ۱۴_ این آیین نامه مشتمل بر یک مقدمه ، چهارده ماده و چهارده تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۱/۲۷ به تصویب شورای عالی برنامه ریزی وزارت رسید و برای دانشجویانی که از سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ و پس از آن در دوره دکتری پذیرفته می شوند، لازم الاجراست و با تصویب مؤسسه می تواند به دانشجویان دوره های قبل نیز تسری یابد .